

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

† Anton Aškerc.

Dne 10. t. m. je ob pol 2. ponoči umrl v deželni bolnici v Ljubljani Anton Aškerc, ki ga je bila par dni prej zadela kap. Umrl je bojevnik svobode in resnice, neupogljiv značaj, pesnik po milosti božji, prvi in največji epik slovenski!

Nekulturni klerikalizem se je z vso svojo sirovo silo zaganjal vanj, hoteč ga ubiti, kakor je bil ugonobil Gregorčiča. Pri Aškercu se mu to ni posrečilo. Za vsak udarec je Aškerc z močjo svojega duha, jezika in prepričanja neusmiljeno udaril nazaj, da se je vseškodljivi, barbarski klerikalizem zvijsal od bolečin, sikajoč kot gad od jeze in zlobe.

Z naprednim slovenskim učiteljstvom je Aškerc od vsega srca simpatizoval: oba kulturna delavca sta imela skupnega sovražnika, imela pa sta tudi skupno odpornost silo v ljubezni do izkoriščenega ljudstva, v hrepenjenju po osvoboditvi širših mas iz spon odvisnosti, duševnega in materialnega hlapčevanja. S spoštovanjem je govoril veliki naš pesnik o onih naših trpinah, ki vkljub svoji bedi, vkljub tiranskemu preganjanju niso uklonili svojega značaja pred nekulturnimi svojimi krvniki! S pomilovanjem je gledal na tiste šibke starce, ki so zatajili sebe in svoj stan, ker so bili preslabi, nego da bi mogli čast dvigniti nad koristjo! Sovražil jih ni, ker so se dovolj ponižali sami.

Aškerc je napisal vsega skupaj 15 knjig. Od 15 knjig je 11 samih pesmi, in sicer: Balade in Romance leta 1890 in 1903 druga izdaja, Lirske in epske poezije 1896, Nove poezije 1900, Zlatorog 1904, Četrti zbornik poezij 1904, Primož Trubar 1905, Mučeniki 1906, Junaki 1907, Jadranski biseri 1908, Akropolis in Piramide 1909, in Poslednji Celjan 1912. Skupno z Ivanom Veselom je izdal Rusko antologijo leta 1901. Poizkusil se je tudi v dramatik in izdal leta 1900. tri dramske študije. Nadalje imamo od njegove roke še dva potopisa: Izlet v Carigrad in Dva izleta na Rusko, Brošura »Ali je Primož Trubar upesnitve vreden junak ali ne« je polemične vsebine.

Aškerca ni več! — Ko je ležal na mrtvaškem odru, je še brizgal klerikalni

žurnalist nanj strup svojega sovraštva. A to ne zmanjša njegove veličine! Aškerc živi naprej in bo živel vse dotlej, dokler njegovih pesmi mogočni glas ne prikljče osvobođenja sužnjem in trpinom!

Tudi mi mu kličemo iz vsega srca in iz vsega prepričanja: **Slava Tebi, veliki sin majhnega naroda! Slava spominu pesnika — junaka!**

Slovenska Šolska Matica v Ljubljani

priredi v počitnicah 14dnevni učiteljski tečaj, čigar program smo svoječasno že objavili. Tečaj je sedaj že popolnoma zagotovljen, ker se je javilo zadostno število udeležencev. Odbor sprejema seveda tudi še nadaljnje prijave. Denarni pribitek se razdeli koncem tečaja med udeležence po enakih delih Odbor.

Deputacija slovanskega in nemškega učiteljstva v parlamentu.

Po avdijenci učiteljske deputacije pri železniškem ministru se je v imenu nje toplo zahvalil tov. P. Skalicky poslancu Maštalki, ker jeložil predlog v korist učiteljstva, kakor tudi za njegove besede povodom avdijence. Poslanec Maštalka omeni, da je doslej pokazal le dobro voljo. Res je, da prihaja učiteljstvo s svojimi zahtevami v jako neugodnem času. Vendar se bo zavzemal za njih zahteve. Istotako se je govornik zahvalil posl. tov. Wedri in Exnerju.

Na to je deputacija obiskala hrvaško - slovenski klub, kjer sta navzočega poslanca M. Mandiča nagovorila tovariša Hajny in Strebl. Poslanec Mandič je izjavil, da predloži zahteve klubu in da jih bo tam tudi podpiral. Pripomni pa, da je siromašna Istra izvela prav povoljno regulacijo učiteljskih plač.

Razen intervencij v posameznih klubih in pri vladi, je deputacija konferirala tudi s posameznimi poslanci glede učiteljskih vprašanj. Tako je konferirala 24.

aprila s predsednikom šolskega odseka skupnega češkega kluba s poslancem prof. Al. Velichom in odsekovi člani Exnerjem, Konečnikom in Lisyjem podrobno o izpremembi §§ 55 in 19 državnega ljudskošolskega zakona. Deputacija je poslance naprosila, da naj za sedaj ne propagirajo izpremembe § 19, pač pa naj se zavzemo za to, da se v meščanskih šolah na Češkem dovoli tudi hospitacija. Dne 25. aprila je deputacija govorila s poslancem dr. Ig. Wrobelom, člana železniškega pododseka glede znižane vožnje. Poslanec Wrobel je deputacijo iskreno zagotovil, da stori vse za dosego učiteljskih zahtev, da se dovoli učiteljstvu uporaba II. in III. razreda za polovične cene. Učitelj se mora smatrati kot državni uradnik, ker njegovo delo je le vedno v korist državi. V korist vsega prebivalstva je, da učiteljstvo dobi znižane vožnje. Počitniška potovanja učiteljev so v veliko povzdigo vzgoje in narodnega napredka, kakor v pododseku, tako se bo tudi v odseku zavzemal za učiteljske zahteve in upa, da doseže najugodnejše, zlasti ker je pridobil za stvar v korist učiteljskih zahtev tudi uplívnege dunajskega poslanca dr. Neumanna. S člani brambnega odseka poslan. Punerjem in dr. Šubertom sta konferirala tov. Skalicky in Skala, ter pojasnila poslancema, katera nove določbe bi bile v škodo učiteljstva, kakor sta poslance zagotovila učiteljstvo, da odsek ne bo zavzel napram učiteljstvu nasprotnega stališča.

Koncem poročila še omenimo, da je stal ves čas našega bivanja na Dunaju na naši strani tovariš poslanec Konečny, predsednik Svobodne zveze ljudskošolskih učiteljev-poslancev, za kar mu izrekamo svojo zahvalo, kakor tudi tovarišu J. Ludvíčku za njegove mnoge usluge.

Učiteljska deputacija je po svojem enotnem nastopu vzbujala v parlamentu splošno pozornost, kar se razvidi že iz tega, da je moral takoj drugi dan preskrbeti tovariš poslanec Konečny v zborničnem predstvedstvu pri predsedniku Sylvestru dovoljenje za prosto bivanje deputacije v parlamentu.

Priporočajte in širite naš list!

Koliko so se naučili otroci že na poti, koliko so občudovali, koliko se radovali, šalili se in smejali, se ne da izlepa dopovedati. Le slutiti je bilo mogoče radost in srečo, ki so jo otroci izražali z vsakim pogledom, z vsako kretnjo, s slehrno besedo. Prenesli bi bili najrajši lepe gladke senožeti s Kranjskega na naše kamenite pašnike. Našim srnam in zajcem so zaželeli temnih Notranjskih gozdov za skrivališča. Kraj ceste je najlepši jabolčni drevored, so rekli, in košata stara tepka (hruška) jim je tudi ugajala, ker moli svoje veje globoko nizzdoli, da si človek jeseni kar brez lestve lahko nabere dobrega sadja. Škoda, da je pri nas tako malo takega drevja. Redoljubnosti, snage in ljubezni do cvetic, ki z njimi brhke Kranjice tako lepo krasijo okna svojih hiš, tudi pod slamnato streho niso prezeli.

Najvažnejše vprašanje moje je bilo, kako si otroci predstavljajo Postojnsko jamo. Nekaterim izmed njih so izkušali prej starši pojasniti to, drugi so čitali opis, a nihče ni imel jasnega pojma o njej, kakor ga pred leti i jaz nisem imela. Vsakdo si je predstavljal kako znano domačo dostopno ali nedostopno jamo, vsi so pa vedeli o njej, da je velika in lepa. Večina se je

Kultura in sedanje razmere.

Piše K. K. (Dalje).

Najrazvitejši narodi, kakor Danci, Angleži in Francozi se še danes ne morejo ponašati, da bi razpolagali in proizvajali že v povoljni meri z živlenskimi eksistenčnimi sredstvi za splošno udobnost vseh državljanov, vendar se pri njih lahko konstatira, da energično stremijo v tej smeri boljemu, udobnejšemu položaju nasproti; njih napredovanje je očito. Mnogokrat so že izgrešili za kratek čas pravo pot in to vsekdar, kadar so se zmotili v sredstvih, ki naj vodijo do smotra. Kakor sem že omenil, je bogastvo edino posledica čim boljega in racionalnega obvladavanja in prilagodenja bivališč ali izrabljanja prirode v svrhu povoljnega oskrbovanja vsakodobnega rodu z vsemi potrebnimi eksistenčnimi sredstvi; denar je le praktično prometno sredstvo za proizvedene vrednote in na sebi nikdar ne predstavlja bogastva. Čim večja produkcija, oziroma bogatija in blaginja je med ljudmi, tem manj je treba denarja, zakaj potem se vse dobi za neznatno ceno.

Naš planet poseduje v povoljni meri vsega; mogoče je torej proizvajati toliko, to se pravi prilagoditi ga je mogoče našim potrebam v taki meri, da zadostuje za udobno življenje vsakega posameznika vbodoče. Nihče tudi ne more odrekati zdravemu človeštvu dovolj potrebnih sil in zmožnosti, posebno duševnih, da bi vbodoče ne bilo mogoče ta naš planet v omenjenem smislu preobraziti in prilagoditi.

Mnogo potrebnega, celo najtežjega dela so že opravili predniki, dasi moramo priznati, da so po nekod (n. pr. v Mezopotaniji, na Krasu) puščali vse propasti sebi v pogubo.

Fizičnih sil človeku res nedostaja, a zato je organiziral naravne sile v strojih, ki mu tisočero nadomeščajo nedostatke. Kar se pa tiče duha človeškega, kdo more ekspanzivnosti intelekta, njega iznajdljivosti postavljati meje? Tudi za prihodnost nas še lahko navdaja upanje na napredek. Takozvani boj za obstoj bije od nekdaj človeštvo, ali uspešno le proti prirodi v svrhu nje obvladavanja ali prilagodenja, to je proizvajanja živlenskih sredstev, in sicer najuspešneje vzajemno.

predstavljala vhod v jamo strm; nekteri so se bali, da pojdejo vanjo po vrvi; drugi pa so vedeli, da je zaprta z železnimi vrati in da drže vanjo ograjene in varne stopnice. Namenoma sem se ustavila pri vходу, pustila tov. voditelja s spremljevalcem na čelo izletnikov, sama pa sem šla za njimi, da sem jih tem lažje opazovala.

Nepopisen vtisk jame se je že pri vstopu čital otrokom iz pogledov. Prej razkropljeni so se nehote združili tesneje, oprijemali se nemo drug drugega, kazali to in ono z edino besedico: »Glej, glej!« Skratka očarani so bili! Opazke njih: »Ali bo drugim žal!« »Škoda, da ni prišla tudi naša mama!« »Kaj si si mislil, da je tako lepo?« »50 K je vredno to zame!« »Jeli to res ali sanjam?« itd. povedo vzgojitelju dovolj, kaj se godi v otroški duši. Koliko pravljic je oživelo otrokom v spominu, ko so korakali po tem čudežnem podzemskem kraljestvu, kjer čuva zmaj zakleto kraljico! In oni? Mar se naši dečki niso čutili viteze, ki so premagali vse težkoče, dospeli v ta podzemski raj in hodijo iz sobe v sobo, v vedno lepše in lepše... in v zadnji najlepši, demantni in z biseri posuti, svetli dvorani spi kraljična! — Zaradi krasote, ki obvlada najrazvijačnejše oko, so očara-

LISTEK.

Vtiski in uspehi majniškega izleta.

Dne 22. maja t. l. je šolska mladina iz Dutovelj priredila majniški izlet pod vodstvom svojega učiteljstva v Postojno. Udeležilo se je izleta 31 odraslih in zdravih otrok. Ob pol 6. zjut. smo se odpeljali, potem ko so nam zbrani starši izročili mlade izletnike in nam voščili srečno pot, in klici »Živio!« so spodbodli konja, da sta dirjala z dobro obloženima vozovoma, kakor da nas hočeta čimprej dovesti do smotra. Ob 10. uri smo bili v Postojni. Po kratkem zajtrku smo ob tričetrti na 11. obiskali jamo, odkoder smo se vrnili ob 1. uri popoldne k obedu, a ob 3. odšli proti domu in ob 8. izročili matičke zdrave in zadovoljne njihovim staršem. To bi bilo kratko poročilo o namenu in smotru izleta in izvedenem načrtu.

Zanimivejši del tvori vsekakor poročilo, o vtiskih tega izleta. Ta del poro-

čila more podati le dober poznavatelj otroške duše, more ga podati le pedagog, ki zna biti otrok med otroki. Priznati moram, da sem si želela na tem izletu tudi jaz biti zopet otrok, izkušala sem uživati, kar in kakor uživajo otroci, vse to zato, da lažje izsledim vtiske in korist tega dne. Sodim tudi, da se mi je to vsaj deloma posrečilo.

Že besedici »Postojnska jama« ste navdušili otroke in njih starše, in ne brezbriznost, temveč le resnično uboštvo je marsikateremu otroku odreklo veselje tega dne. Z domorodnimi, narodnimi in pomladanskimi pesnimi otroci spotomada jali duška radostnemu razpoloženju, ki ga je izzvalo v njih srcih cvetoča pomlad. Z vse drugačnim občutkom so peli »Dom slovenski — zemlja sveta!« zunaj v svobodni prirodi, kakor pojo v šoli med štirimi stenami; v krasni prirodi, ki jim je sama izzvala take vzklíke, da so jim priklopili vroči naravnost iz duše. Ne pretiravam, ako rečem, da so se mi zdeli ti vzklíki pobožna molitev. In pridruževala sem se vedno in vedno tem vzklíkom, tem molitvam. »Dom slovenski — zemlja sveta!« Pokleknil bi človek in s tem vzklíkom poljubil rodno grudo!

bro voljo in poštene namene. Ena izmed prvotnih organizacij potom asociacije v kulturne namene je država; ona ni drugega nego organizacija pravičnosti in reda v kulturne svrhe, v realizovanje kulturne ali udobnosti. Gotovo smo še daleč oddaljeni od ugodnega položaja glede udobnosti večine, smo še v tem oziru v otroških povojih, in vrhutega se nam razodeva napredek večinoma povsod neznan in počasen. Temu so vzrok večje in manjše zmote, ki ovirajo dosledno vsak razvoj že od pamtiveka ter učinkujejo ravno sedaj zopet s podvojeno silo. Preden jih začnemo odkrivati in raziskovati, si oglejmo biologično podlago kulturnega prizadevanja človeštva.

Biologija nas uči, da je vsako prirodno bitje organizirano svojemu okolišu ali bivališču primerno. Obratno pa ima za aktivnost, to je za prilagodenje zunanega sveta, za organiziranje okolice, često še posebne organe. Vsak organizem že proizvaja ali producira v gotovi meri, to je: prilagodi vnanje razmere in okoliš sebi v prid. Vse te potence se nahajajo pri človeku, ki pripada tudi naravi, v največji meri, to se pravi, narava ga je svojemu žitju primerno opremila. Ni mu sicer razvila posebnih telesnih obrambnih organov, niti posebne fizične sile, razen sposobnosti za dolgo življenje; obdarovala ali razvila mu je vedno čudovitejši razvito živčevje z ogromnimi možgani, ki mu naj služi kot glavni in najizdatnejši aktivni organ. Po njem nadkriljuje vsa druga bitja in intelektualni potem izpolnjuje človek vse primanjkljaje v najizdatnejši meri. Človeku ni treba toliko svojega organizma prilagoditi naravi in bivališču, on prilagodi naravo sebi po vsem planetu tudi v najneprimernejših krajih. Preobrazil je že mnogo zemlje, in koder je naletel na bitja, ki so njim interesi napram njegovim v nepremostljivem antagonizmu, jih je s skupno močjo iztrebil. Čim višje se je vzpel duševno, tem intenzivnejše je deloval, da si ustvari ugodno in udobno stanje. Če duševna razvitost in večji duševni zaklad sta končno pomagala človeškemu rodu, da se je povzpelo do sedanje stopnje. Čaka ga pa še ogromno delo, preden ukroti vso zemljo in njene sile in jih izrablja v taki meri, da bo vsega dovolj ter udobnost splošna. Priroda s svojimi silami, človeštvo s dosedaj pridobljenimi sredstvi tvori kapital, treba je še pomnoževanja in širjenja idej, na to aktivno učinkovanje in pomnožna produkcija se vrši. Druginja se da premagati le s pomnoženo produkcijo, ker je splošna ne samo zaradi slabih letin; gledati je treba na splošno hitrejšo in uspešnejšo proizvodnjo ali prilagodenje narave na eni strani, v drugo pa odstraniti polagoma, a neizprosno, vse ovire in zapreke živahnega obrata, skratka, kulturno moramo hitreje napredovati. Oglejmo si torej največje ovire kulture! So to razne zmote, kakor sem že prej omenil, ki jim je žalibog človeška narava skoro v isti meri pristopna, kakor je človek zmožen blizati se spoznanju resnice, zakaj intelekt človeški je šele plod kulturnega prizadevanja, razvijajoč se polagoma.

Prva zmeta posebno med ljudstvom je vključ razširjajoči se izomiki malouvaževanja, da, celo zanikanje pomena pozemeljskega življenja. Javlja se v najrazličnejših oblikah, v lehkomišelnosti v vsakem oziru. Premalo se še večinoma prizadevamo izboljšati zase in potomce eksistenčni položaj z intenzivnejšim proizvodnjem. Malokateri je zmožen pregledati sedaj potrebno učinkovanje za bodočnost. Ponekod še sedaj lahkomišelnost zapravljajo eksistenčne pogoje, ki jih nujna priroda v rastlinstvu in živalstvu, iz zaničevanja do prirodnih bitij in sil. Svoj zarod še vedno prerado zanemarjajo glede naobrazbe k sposobnosti za izvrševanje poklica ter

ni. Več izražajo s pogledi in kretnjami, nego z besedami. Po enourni hoji v notranjih jamah začenjajo glasneje občudovati, dotikajo se kapnikov, ker lastnim očem ne verjamejo. Na Kalvariji pa se jim izlije iz src »Lepa naša domovina!« Nikdar je še niso peli tako lepo, tako temperamentno. Tej so sledile v presledkih slične domorodne in preproste narodne pesmi tako, da so naši malčki obrnili pozornost tujcev nase, kar je še pomnoževalo njih navdušenje. Skoraj vsi so tudi potom jamske pošte na razglednicah oddali pozdrav na svojce. Po obedu smo se odpeljali domov. Niti naporna pot, niti deževje ni spravilo otrok z radostnega razpoloženja, in svojem niti dopovedati ne morejo, kaj so lepega videli. Naša šola prireja izlete že par let. Doslej je uspel vsak v zadovoljstvo staršev in otrok in v zadoščenju učitelstva, ki sprejema o takih prireditvah pač veliko skrb in odgovornost v zvezi z gmotno žrtvijo. Toda noben izlet ni učinkoval tako močno, kakor ravnokar omenjeni. Čim višji smoter, tem večja žrtev — tem lepše zadoščenje, ko je smoter dosežen! (Konec sledi.)

tudi opremljena z eksistenčnimi pogoji za prihodnost. Množica ljudstva živi še bolj za oni svet, smoter njega delovanja je posmrtnost na onem svetu; ustvarjanje boljših pogojev in vzrokov za prihodnje rodove še ne pojmuje. Glede tega svojega nagajenja je pristopna masa vsaki nesrečni sugestiji in po sugestiji vpliva tudi na nedospele in onemogoča svoboden duševni razvoj.

Treba je še vedno širiti spoznanje, da ne more nihče kot višje bitje rojen biti nego kot človek, ter je to popolnoma v skladu s poljubnim verskim naziranjem, zakaj tudi konfesije so mnenja, da v posmrtni eksistence na onem svetu more le prehajati bitje, ki je bilo tu rojeno kot človek in tudi koristno učinkovalo kot človek. Zmota v tem naziranju je treba dosledno premagovati potom duševne naobrazbe, to je razumnega dobrega pouka in čtiva. Umevno je, da v tem oziru zaostalo ljudstvo samemu sebi stavlja največje ovire kulturnega napredka; eden rod gineva, prihodnji se pa poraja še v slabših odnošajih nego prejšnji, težko obremenjen z raznimi nadlogami, ki so jim ustvarjali vzroke predniki, zabrede navadno še v hujšo propast. Po tej zmoti upada življenjska intenziteta ponekod na stopnjo golega pričakovanja smrti in boljeganja na onem svetu. Končni efekt ni bil nikdar drugi, nego pogin za tistega, oziroma za narod, ki življenje umalovaže in prezira. Prebitek rojenih nad umrlimi ne poravnava primanjkljaja, ker se misleči elementi hitro priklopijo drugim ljudstvom s pametnejšim življenjskim naziranjem.

(Dalje.)

Zveza slovenskih ljudskih knjižnic.

Po vseh slovenskih pokrajinah je veliko število čitalnic, bralnih in podobnih društev, ki bi lahko vsa imela svoje ljudske knjižnice. Nekatera teh društev imajo tudi res lepo urejene knjižnice; velika večina takih čitalnic pa je izgubila svoj pravi namen, ter se je prelevila v zgolj zabavna shajališča. Želeti bi bilo, da bi se slovenske čitalnice zopet spomnile, da so bile ustanovljene v prvi vrsti za čitanje knjig in časopisov ter za poljudna predavanja. Ko bi pogledali v sobo kakega takega »slavnega« bralnega društva, bi videli nemara, da se revije in knjige ne dajo vezati, nego leži vse to literarno blago zamazano, raztrgano, zaprašeno in razmetano po vseh kotih, navadno pod streho mišim v hrano. Naše beletristične revije in knjige »Matice Slovenske« in »Družbe sv. Mohorja« lahko pogosto najdeš tudi na — straniščih.

Tako piše A. Aškerc v članku »Ljudske knjižnice« v »Ljubljanskem Zvonu« leta 1901.

»Naši zapiski« leta 1906., št. 11, priobčujejo pod šifro »Razno« sledeče:

»Akademija«, ljudsko izobraževalno društvo v Ljubljani, je priredila v drugem poslovnem letu (1905/06) 22 predavanj. V zvezi s »Prosveto« in s »Sokolom« je pripravljena otvoriti in za prvi čas tudi opravljati javno ljudsko knjižnico v Ljubljani, ako dobi od ljubljanskega mesta potrebno denarno podporo za otvoritev in nadaljne vzdrževanje. Da postane »Akademija« centrala vsega poljudno izobraževalnega dela na Slovenskem v smislu moderne znanosti in modernega svetovnega naziranja, so se izpremenila pravila v toliko, da morejo biti tudi društva in korporacije redni ali izredni člani.

V načrtu za prihodnje delo »Akademije« so delavske šole, počitniški vseučiliški kurzi in reformiranje čitalnic in bralnih društev.

»Naši Zapiski« leta 1907., stran 175., pod šifro »Razno« prinašajo naslednje:

V Ljubljani se je otvorila »Simon Gregorčičeva javna ljudska knjižnica in čitalnica«.

Za prihodnost podaja poročilo »Akademije« sledeči načrt:

Poleg predavatelstva in izobraževalnih kurzov nastopaj knjižničarstvo. Sedannja oblika čitalnic in bralnih društev ne zadošča in ne odgovarja zahtevam. V njih veje več ali manj aristokratski duh, ki zapira pot izobrazbe širšim slojem. Reformiranje izobraževalnih društev, knjižnic in čitalnic v smislu javnosti je ena izmed glavnih nalog izobraževalnega dela.

Pri vsem je treba koncentracije. Centraliziranje izobraževalnih društev je utemeljeno z duševnega in gmotnega stališča. Ljudska izobrazba v smislu predavanja, knjižnic, čitalnic in poučnih tečajev itd. je mogoča sistematično le, ako so dane duševne sile in gmotni pripomočki. Oboje je potrebno in se dosega le z združenimi močmi. To je kategorični imperativ za vsako organizirano delo.

Aškerc trdi v svojem članku čisto prav. Glede knjig in časopisov vlada skoro po vseh društvi grozna zanemarjenost.

Ustanovljena Simon Gregorčičeva javna ljudska knjižnica in čitalnica v Ljubljani s podporo slavne ljubljanske mestne občine propeva kar najboljšo. Knjig šteje nad 4000. Izdaja letno katalog za svoje obiskovalce. Od ustanovitve l. 1907. pa do 31. decembra 1911. se je izposodilo okrog 80.000 knjig. Natančnejšo statistiko priobčim ob priliki.

Glede centrale, ki naj bi postala »Akademija« v izobraževalnem delu, rečem toliko, da je vse ostalo le na papirju, kakor tudi vsi lepi načrti o nameravani reformi čitalnic in bralnih društev.

Knjižničarstvo se pri nas prav nič ne goji. Enkrat je izdala »Prosveta« vzoren katalog za knjižnice in to je vse. O reformiranju ne morem konstatirati prav nobenega uspeha, in to iz prav umljivega vzroka, ker reforme niso nikjer poizkušali uvesti.

Koncentracija. Dobrobit koncentracije je enoten sistem izposojevanja knjig. Simon Gregorčičeva knjižnica v Ljubljani ima sistem izposojevanja, ki se je povsod najbolje in najpraktičneje obnesel.

Skupen in natančen pregled o delovanju in stanju knjižnice. Do sedaj sploh ne vemo, koliko knjižnic je po deželi in kako vršijo svojo nalogo.

Finančna korist bi bila v tem, da bi se potom združitev nakupovale knjige mnogo cenejši in ravnotako bi bili stroški za vezavo mnogo cenejši, sploh režija mnogo praktičnejša, preglednejša in cenejša.

Ker pa imajo razna izobraževalna društva prepotrebnih sredstev za vse one zahteve, ki so navedene pod točko c, kaže vse na to, da se naj razvijejo v prvi vrsti dobro organizirane ljudske knjižnice. To se da doseči le potom centrale. Po mojem mnenju bi bila v to najprikladnejša Simon Gregorčičeva ljudska knjižnica v Ljubljani. Seveda bi bilo pri tem želiti, da se manjše knjižnice v Ljubljani po raznih političnih društvi priklopijo Gregorčičevi knjižnici, da se na ta način vsaj ena knjižnica razvije v potrebi sedanjega časa. Male društvene knjižnice itak nimajo dovolj sredstev, da bi se izpolnjevale tako, kakor zahteva čitanja željno ljudstvo. Ker pa je naloga političnih društev v Ljubljani širiti kulturo, bi se usojal predlagati, da votirajo cenjena napredna društva bodoči centri slovenskih knjižnic vsakoletno podporo.

V imenu dobre stvari same pozivlja podpisani vse knjižnice in čitalnice in vsa ona društva, ki imajo knjižnice in čitalnice, Akademijo, posebno pa naša akademična in bralna društva »Prosveto«, »Vesno«, »Balkan« na pripravljalni odbor Zveze slovenskih knjižnic v Ljubljani, Wolfova ulica 10. I., na 29. junija ob 10. uri dopoldne.

Povabljeni so vse knjižnice in čitalnice iz vsega slovenskega ozemlja. Vljudo prosim, da bi se me preje obvestilo po dopisnici, kateri g. odposlanec bo zastopal knjižnico ali čitalnico.

Na sestanku se bo ukrenilo vse potrebno za takojšnjo ustanovitev Zveze slovenskih ljudskih knjižnic.

Še enkrat pozivljam, da se vse knjižnice in čitalnice, posebno iz mest, trgov in obrtnih krajev, udeležijo tega sestanka, ker je ustanovitev knjižnične zveze dalekosežnega pomena za razširjenje prosvete med našim ljudstvom.

Štefan Klavs, knjižničar. (Simon Gregorčičeva knjižnica v Ljubljani.)

Poslano.

V novjšem času se ponovno izkuša v Učiteljskem tov. ironizirati moje govore pri zborovanjih Učiteljskega društva za celjski okraj, to pa izključno na podlagi tozadevnih zapisnikov, ki jih objavlja naš društveni tajnik.

Pri zadnjem zborovanju našega učiteljskega društva sem imel referat, v katerem sem v smislu tozadevne Zvezine okrožnice označil svoje stališče napram predlogom, ki jih je stavilo bratsko Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj za letošnje glavno zborovanje slov. štaj. Zveze.

Dva kratka citata ki ju je društveni poročevalec objavil iz mojega podavanja, sta dala zopet povod, da je nek anonimni Tovaršev članar pod naslovom: »Štajerci, ali smo možje« na žaljiv način zvil dotična moja citata ter se je celo drznil sumničiti moj značaj.

Svoje mnenje bom odkrito zastopal pri zborovanju Zveze. Svobodno se mi bo lahko ugovarjalo, in mene bo še veselilo, če se bodo našla uspešnejša sredstva, kakor jih nasvetujem jaz.

Odločno pa si prepovedujem, da bi se iz zasede na mene streljalo potom glasila naše organizacije, v kateri zvesto, pošteno in z nemalimi žrtvami sodelujem že desetletja.

Kaj nameravate? Ali se naše vrste še niso dovolj »izčistile«? Mar li hočete mene tudi ven vreči? Ne grem kar tako!

Apelujem na razsodbo naše organizacije ter zahtevam, da napravi red.

Gotovlje, dne 10. junija 1912.

FRANC BRINAR, nadučitelj.

Opomba uredništva: Žal nam je, da se čuti tovariš Brinar užaljenega. Izjavljamo, da tega namena nikoli nismo imeli, ker smo sploh proti vsem osebnostim, nikakor pa ne moremo dovoliti, da bi leteli napadi na tov. Brinarja, ki je vedno požrtvovalno deloval (kakor deluje še danes) v naši organizaciji in je bil vsekdar na mestu, kadar je bilo treba zagovarjati koristi našega šolstva in učiteljstva. Vsakršni morebitni spori in kakršnakoli nesoglasja naj se predvsem poravnajo v organizacijah, kjer pa morajo osebni momenti stopiti v ozadje pred stvarjo samo! Zaslužni in delovnih tovarišev ne smemo žaliti in jim jemati veselja do dela, za svoje delo tak nimajo drugega plačila nego zavest, da se nesebično žrtvujejo za svoje ideale! To bodi z naše strani tov. Brinarju povedano v zadoščenje!

Iz naše organizacije.

Iz Zveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Za letošnje XXIV. glavno skupščino Zveze, ki se vrši dne 10. in 11. avgusta v Celju, so izvolila dosedaj svoje delegate sledeča zvezna društva:

I. Učiteljsko društvo za celjski okraj:

1. Franc Brinar, nadučitelj — Gotovlje;

2. Ludvik Černež, nadučitelj — Griže.

3. Feliks Eksl, učitelj — Vojnik;

4. Armin Gradišnik, nadučitelj — Celje;

5. Anton Petriček, nadučitelj — Žalec;

6. Anton Sivka, nadučitelj — Št. Jurij;

7. Franc Voglar, učitelj — Celje.

Imenstnika:

1. Jozep Čulek, učitelj — Št. Jurij.

2. Mimika Confidenti, učiteljica — Petrovče.

II. Učiteljsko društvo za Svetolenartski okraj.

8. Alojziji From, učitelj — Sv. Lenart v Slov. gor.;

9. Alojzija Ferlež, učiteljica — Sv. Jurij v Slov. gor.;

10. Elizabeta Zemljič, učiteljica — Sv. Jurij v Slov. gor.

III. Gornjegrajsko učiteljsko društvo.

11. Ivan Kelc, nadučitelj — Nova Štifta;

12. Ivan Burdjan, nadučitelj — Šmartno pri Gornjem gradu.

Imenstnik:

3. Josip Bizjak, nadučitelj — Bočna.

Skupne zadeve.

Iz IX. vodstvene seje (30. maja 1912).

1. a) Dne 23., 24. in 25. aprila je bila na Dunaju odborova seja Zveze avstrijskih učiteljskih Zvez, pri kateri so bili navzoči poleg zastopnikov slovan, učiteljskih društev tudi zastopniki nemške učiteljske Zveze. (Natančneje poročilo glej v zadnji številki »Učit. Tovarša«.)

b) Odbor Zveze slovenskih učiteljskih društev je imel svojo redno sejo istotam in ob istih dneh. V tej seji se je sklenilo, da se letos radi neznosne draginje ne vrši učiteljski kongres v Krakovem, kakor je bilo že določeno, ampak vrši se samo seja delegatov (vsaka Zveza odpošlje 3 zastopnike) in odborova seja.

c) Ob tej priliki je tovariš Jessen, urednik »Lehrer-Zeitung«, na vprašanje predsednika naše Zveze odgovoril, da poroča v tem listu o najvažnejših učiteljskih zadevah takoj, izogne se v poročilih samo onemu, kar bi utegnlo škoditi našim skupnim težnjam.

2. Zavezin predsednik je s Celjskim pripravilnim odborom za letošnje glavno skupščino glede dnevnega reda in drugih priprav že v dogovoru.

3. Brežiško - sevnško učiteljsko društvo je poslalo Zavezi na njega zadnjem obnem zboru sprejete predloge. O teh se sklene:

a) Točka »Stalno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov« se postavi na dnevni red letošnje glavne skupščine. Društvo naj javi vodstvu pravočasno svojega referenta.

b) Enoten pravopis je zlasti za slovenske šole nujno potreben. Predsednik stopi v razgovor s prof. dr. Fr. Ilešičem, predsednikom »Slov. Matice«, katera naj se obrne s prošnjo na c. kr. naučno ministrstvo, da skliče vlada v najkrajšem času v ta namen posebno enketo.

c) Besedilo o izpremembi cene, oblike in vsebine »Učit. Tovarša« se je poslalo uredniku E. Ganglu z naročilom, da naj se on v prvi vrsti izjavi o taki nameravani izpremembi. Vodstvu Zveze se zdi taka preosnova izredno umestna, zato se bo o njej razpravljalo tudi v upravnem odboru in najbrže celo v delegaciji.

d) Želji, da naj imajo učiteljski abiturijenti vsako leto zborovanje pod

nadzorstvom »Zaveze«, vodstvo ne more ugoditi, ker je mnenja, da naj ostanejo novinci pri enakih prireditvah prosti brez spon. Pač pa je Zaveza po svojih zastopnikih vedno rade volje pripravljena pomagati jim, bodisi z nasveti ali pa kakorkoli. Priporoča pa se, da so abiturienti v svojih referatih stvarni in da zlasti vlade ne napadajo.

4. Določi se v glavnem programu XXIV. glavne naše skupščine.

5. Vodstvo Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem se naprosi, da določi kak referat, ki je aktualen za Štajersko in da sporoči pravočasno vodstvu Zaveze tudi poročevalca.

6. Izpolnjene pole o načrtu izpremenjenih pravil prihajajo še vedno. Med drugimi so jo poslali koroški učitelji, ki so včlanjeni v društvo »Korotan«.

7. Predsednik Zveze društev meščanskih učiteljev na Moravskem, ravnatelj Peter Skalicky, je praznoval ta mesec svojo 50letnico. V imenu Zaveze mu je čestital predsednik osebnosti, ko se je ta na povratku z letovišča mudil v Ljubljani.

8. Zvezi narodnih društev za Štajersko in Koroško je bil na njeno prošnjo odposlan imenik učiteljskih društev, ki so včlanjena v naši Zavezi.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

Sporod obnega zbora, ki se vrši 28. in 29. dne junija t. l. v Ptuj.

I. Odborova seja 28. junija ob 6. uri zvečer v Nar. domu.

II. Delegacijsko zborovanje dne 29. junija ob 10. uri popoldne v Nar. domu.

1. Poročila odbornikov.
2. Določitev sporeda za občni zbor.
3. Predlogi.
4. Volitve.

- a) odbora,
- b) treh pregledovalcev računov,
- c) odbornikov za Lehrerbund,
- d) delegatov za Lehrerbund,
- e) delegatov za Zavezino skupščino.

III. Odborova seja takoj po delegacijskem zborovanju v svrhu konstituiranja.

IV. Občni zbor ob 4. popoldne v Narodnem domu:

1. Predavanje »Kam plovemo, tovariši?!« (Lud. Potočnik.)
2. »Učiteljska gospodarska zadruga« (Ljudev. Černež.)

V. Zvečer ob 8. uri koncert v Narodnem domu, katerega priredi Ptujsko učiteljsko društvo.

VI. V nedeljo, 30. junija eventualni izleti: a) v bližnjo okolico; b) v Haloze; c) čez Ormož, Svetinje, Jeruzalem v Ljutomer, skozi najlepši del Ljutomerskih gor, ako se oglasi dovoljno število udeležencev. Vodstvo.

Saleško učiteljsko društvo poleti v četrtek, dne 20. junija t. l., v Šmartno na Paki ter zboruje tamkaj ob pol 11. uri popoldne po sledečem vzporedju: 1. Zadnji zapisnik. — 2. Dopisi in društvene zadeve. — 3. Šaljivo predavanje (tov. Košutnik). — 4. Slučajnosti.

Cenjeni člani sosednih učiteljskih društev ter drugi gostje se uljudno vabijo in so presrečno dobrodošli.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo je imelo redni občni zbor 9. maja t. l. v Klanecu. Udeležba je bila za istrske razmere naravnost ogromna; zakaj od 40 rednih članov se jih je zbralo 32. Zborovanje je otvoril predsednik Ant. Urbančič s primernim nagovorom, ki ga je končal s tem, da je prebral iz »Učit. Tovarisha« spis, ki nosi naslov »Vseh živih dan«, ker ta sestavek je kakor namenjen za istrske razmere. Na to prečita tajnica zapisnik izrednega obnega zbora 5. okt. 1911 in ker noben ne ugovarja zapisniku, poroča kaj o društvenem delovanju v l. 1911/12, katero poročilo je sprejel občni zbor s polnim zadovoljstvom. Blagajniško poročilo je izkazalo, da je imelo društvo v pretečenem letu 217:71 K stroškov. Račun je bil od obnega zbora soglasno potrjen in izvoljeni so bili sledeči pregledovalci računov: Marčelja Anton, nadučitelj v Hrušici, Brce Ant., voditelj Črnotiče - Podgorje, in Petaros Ivan, voditelj Golac.

Predno se je pričela volitev predsednika in odbora, opozori predsednik, da se lahko voli pismeno ali pa ustno, kakor določi občni zbor. Fran Venturini predloži, naj se voli ustno in ker je občni zbor temu predlogu pritrdil, se je vršila 5 minut kasneje volitev. Na predlog Greg. Leonardisa je bil soglasno zopet izvoljen predsednikom Ant. Urbančič, nadučitelj v Beljuncu, ki je sprejel volitev, a ob tej priliki pozval članstvo, da skrbi, da se vse učiteljsko drži in ravna po sklepih obnega zbora ter naj ima zaupanje v predsednika in izvoljeni odbor. Na predlog Fr. Venturinija so bili izvoljeni sledeči odborniki: Šiškočič Stefan, nadučitelj

Herpelje-Kozina, Jereb Fran, nadučitelj Dolina, Leonardis Gregor, nadučitelj Krvavi potok in Brce Ant., voditelj Črnotiče - Podgorje. Koj po obnem zboru je bila odborova seja in odbor se je ustanovil sledeče: Šiškočič, predsednikov namestnik, Jereb, blagajnik in Brce, tajnik. K nadaljni točki (volitev delegatov v zavezo) opozori predsednik, naj se izvoli take delegate, ki se bodo udeležili glavne skupščine Zaveze, a obenem naj se pazi tudi na to, da se voli take, ki poznajo naše deželne razmere. Na predlog Jerebov so bili izvoljeni sledeči tovariši: Urbančič, Valentič, Venturini in tovarišica Mayer.

Koj po tej volitvi se je prešlo k točki: pregledovanje načrtov deželnih zakonov. Tovariš Valentič referira o treh načrtih, a na predlog Šiškočičev se izvoli vso zadevo v pretes odbor, pri katerega sejah naj prisostvuje tudi referent Valentič.

Razpravljati se je imelo še posebej načrt zakona, s katerim bi se imela izvršiti nova regulacija učiteljskih plač. Tovariš predsednik pravi, da se vse avstrijsko učiteljsko poteza zato, da bi imelo ljudsko-šolsko učiteljsvo enake plače kakor jih ima državno uradništvo XI., X. IX. in VIII. plačilnega razreda, zato pa naj ima istrsko učiteljsvo enako urejene plače, kakor jih imajo državni uradniki teh razredov. Dalje še utemeljuje, naj ima učiteljsvo ženskega spola enake plače kakor učiteljsvo moškega spola. Oba tozadevna predloga sta bila sprejeta soglasno.

V razgovor je prišla tudi točka, ali naj se smejo učiteljice poročiti ali ne, a na predlog Šiškočičev se je sklenilo, naj referira o tem na prihodnjem izrednem obnem zboru ena cenjenih tovarišic.

Naš deželni šolski svet še ni izdal določil, kake naj bodo tiskovine zaradi šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905, zato se sklene, naj se spravi zadeva na dnevni red pri prihodnji okrajni učiteljski konferenci, da se jih da potem v zalogo Učiteljski Tiskarni, ker dosedaj se rabi na nekaterih šolah Kranjske, a na nekaterih še stare tako, da ni enotne ureditve.

Na to zaključil predsednik zborovanje, in ostali smo vsi pri skupnem obedu v hotelu gospe Fani Zagarijeve, katera nas je izborna postregla, zato bodi ji tu izrečena zahvala in nje hotel bodi priporočen vsakemu, ki pride v Klanec. Med prijateljskim razgovorom nam je le prekmalu potekel čas; večina se je odpeljala z vlakom, ki noče čakati.

Književnost in umetnost.

Albert Sič: Trgovsko računstvo za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice. I. del.

Nša šolska literatura je napravila zadnje čase velik korak naprej. Vsak Slovenec, ki sta mu napredek in blaginja narole količkaj pri srcu, mora iskreno pozdravljati to eminentno dejstvo.

Kakšni siromaki smo bili še pred kratkim baš na vsiem šolskoliterarnem polju! Nad ledino smo obupavali, ker se nam je zdelo, da je nikdar ne preorjemo, nad svojimi zmognostmi smo dvomili in se tako, toneči v brezupno resignacijo, zatekali vedno le k sosedom.

Nikakor ne mislim, da danes ne potrebujemo več nobenega šolskoliterarnega posojila, bila bi to za ta hip še jako predrzna izjava. Toda nepobitna resnica je, da se nalaga naš kapital na jako visoke obresti in iz tega mora vznikniti počasi le — osamosvojitelj! Treba pa je še mnogo dela, in sicer nesebičnega dela.

Slovinci smo sicer jako navdušeni ljudje, tega nam ni še res nihče odrekal, kdor nas je sodil, ali tega nam tudi ni pozabil očitati, da smo jako dostopni za malodušnost. Kar spremljamo danes s kličmi hosana, to navadno jutri kamenjamo, in to je naš največji greh. Koliko dobrega smo že razdrli s to vihravostjo! Taki smo vsepovsod, kamorkoli se ozremo, in tudi šolskoliterarno polje nam ni v izjemo.

Pri vsej tej nehalni pa vendar vstajajo iz naše srede — in celo vedno pogostejše! — možje, polni idealov in ljubezni do povzdige naše kulture in z nesebično požrtvovalnostjo zastavljamo v ta namen svoje sile in zmognosti. Ti možje delajo v zavesti, da noben trud za napredek ni ničev, prav zato, ker je napredek naraven in je narava večna. Kolikor smo jim mi premalo hvaležni, jim bodo gotovo naši zanamci hvaležnejši.

Albert Sič nam je dal novo knjigo: »Trgovsko računstvo«, I. del. Druga dva dela izideta v kratkem, in potem se bo knjiga tudi strokovno ocenila. Moj namen je, da izpregovorim o knjigi na tem mestu le nekaj besed s stališča ljudske šole ter naših malih trgovcev in obrtnikov, ki jim

* Založilo trgovsko društvo Merkur. Natisnila Narodna tiskarna, Ljubljana 1912. Cena vezani knjigi K 1.60.

bo imenovano delo lahko v marsikaterem oziru s pridom služilo, dasi je v prvi vrsti namenjeno trgovskim nadaljevalnim šolam in enoletnim trgovskim tečajem za deklice.

Veliko koristnega bo lahko zajel ljudskošolski učitelj že iz I. dela, dasi obsega ta del samo prvotne pojme o računstvu in računskih operacijah. Lepo število praktičnih zgledov in nalog nekako ilustrira ves I. del. Skoro vse te naloge bi se dale izračunati že na večrazrednici. Poleg okrajšanega prostora pri računskih operacijah, ki bi se ga ne dalo več enostavneje ponazoriti, se odlikujejo posebno računski prikrajški pri množenju in deljenju ter pregledni podatki mer, uteži in novcev z najvažnejšimi inozemskimi.

Kolikokrat smo prišli v zadrego pri nalogah iz trgovske stroke, zlasti v višjih razredih! Imeli pač nismo pri rokah strokovne knjige. Tej nepriliki se bomo odslej lahko čisto izognili, če se poslužimo Sičeve knjige. S tem pa bomo tudi mnogo koristili učencem, zlasti onim, ki se mislijo pozneje posvetiti trgovski stroki ali vsaj obrti. (Konec prih.)

»Slovan« (6. števil.) ima sledečo vsebino: Rado Murnik: Pridni birmanec. Iv. Lah: Bajka maja. Fran Milčinski: Sanje. Kmetamarija: Poteze. Jos. Premk: Tomaž Gregorin. Pastuškin: Kralj Matjaž. Voj. Mole: Iz svetih ur. Bulbenko Tarasovič: Nesreča. Andrej Rušar: Nedelja. Listek. Poročila. Literatura. Razne slike.

Zvonček objavlja v 6. števil. to-le vsebino: 1. Fran Žgur: Ah, Zapojte! Pesem. 2. Rožnik. Vinjeta. 3. Cvetko Gorjančev: Kaj imaš rajši? ... Povest. Tone Rakovčan: Solnce. Pesem. 5. Fran Košir: Iz Studenic na Boč. Potopis s podobo. 6. Cv. Gorjančev: Pesem nabornikov. Pesem. 7. Fr. Rojec: Povest o življenju. Pesem. 8. Lad. O: Število zvezd. Poučni spis. 9. Fr. Žgur: Grožnja. Pesem. Cvetko Gorjančev: Prvošolcu † Juliju Valantu. Pesem. 11. Jos. Vando: Desetnica. Planinska pripovedka. 12. Lenčica je rumeno potičico. Podoba k planinski pripovedki. 13. Fran Žgur: Povsod vse cvete, zeleni ... Pesem. 14. Tone Rakovčan: Pomladna. Pesem. Cvetko Gorjančev: Večerna. Pesem. 16. Tone Rakovčan: V cerkvi. Pesem. 17. Cvetko Gorjančev: Jurjeva. Pesem. 18. Povodni mož živi za rakom. Podoba. 19. Ivo Trošt: Naročilo. Povest. 20. L. Černež: Šopek pesemc na grob materi. Pesmi. 21. Pouk in zabava.

Vabilo na naročbo. Dognana resnica je, da so javni nastopi s šolsko mladino mogočna izpodbuda k marljivosti otrok in k rednemu šolskemu obisku, in da se po šolskih prireditvah na prav poseben način zbujajo in goji v ljudstvu simpatija do šole in do njenega dela.

Za vzporedje šolskih vesellic in slavnosti imamo Slovenci sicer že precej primerne tvarine; pesem za deklamovanje, gledaliških igrice itd., toda primerne glasbene snovi, brez katere si šolske prireditve niti misliti ne moremo, imamo še pač mnogo premalo, take namreč, ki bi ob učenju ne prizadala niti učitelju niti učencem preveč truda, pa bi se z njo vendarle dosegel popoln uspeh.

Podpisane se je na tem polju že sicer poizkušal, toda po zatrevanju večšakov, ki so zadnje njegovo delce videli, se mu še nobena skladba dosedaj ni tako posrečila, kakor otroška spevoigra, ki jo misli v kratkem izdati in ki nosi naslov:

»Kosova gostija.«

Ko smo to delce, ki je tako preprosto zasnovano, da ga lahko učitelj prozva za otroki celo na najnižji stopnji, leta 1910. uprizarili z učenci I. razreda v Središču, je naredil nastop maličkov tako mogočen vtisk na navzoče starše, da se niso mogli dovolj načuditi, kako je mogoče z otroki, ki hodijo šele pet mesecev v šolo, doseči kaj takega.

Neki kritičen opazovalec je objavil o dotični otroški predstavi v »Narodnem Dnevniku« 1910, števil. 117 med drugim te le vrstice: »Ugajal je zlasti nastop maličkov, ki so peli »Kosovo gostijo«. Ta pesem je nekaj posebnega: prikupna melodija, šaljivo, pristno, narodno besedilo — vse se lepo strinja. Naše mnenje je, da bo »Kosova gostija« napravila pri šolskih veselicah mnogo efekta, ako jo nje prireditelj prilično objavi.

Če še končno omenim, da je moji spevoigri narisal naslovni list priznani naš strokovnjak K. Humev v Krškem, je s tem rečeno, da ima delce tudi lično in zanimivo zunanjsčino. — A. Kosi.

Op. uredništva: O tem novem delu marljivega tovariša Kosija priobčimo posebno oceno. Za danes »Kosovo gostijo« najtopleje priporočamo.

Svetov. jezik Ido ima med švicarskim učiteljsvom že nad 60 pristašev, ki so večinoma tudi propagatorji tega v resnici zanimivega občila. Pa tudi inteligenca malih naprednih narodov, n. pr. Dancev, Švedov, ga vedno bolj uvaža, kar potrjuje rastoče število ondotnih Idistov (Idancev).

Razpis nagrade za mešan zbor. Pevsko društvo »Hajdrih« na Proseku slavi

letošnje leto svojo 25letnico in priredi dne 8. septembra 1912 veliko narodno slavnost na Proseku pri Trstu. Za to priliko rabi društvo krepak — mogočen mešan zbor, s poljubnim, če mogoče domorodnim besedilom. Bil naj bi to zbor v treh stavih. V ta namen razpisuje nagrado 50 K.

Skladbe (mešani zbori) naj se pošljejo nepreklonito do 10. julija 1912 na naslov »Pevsko društvo Hajdrih na Proseku pri Trstu«, ki izroči nato skladbe posebnemu iz odličnih slovenskih glasbenikov sestavljenemu jury. Skladbe naj bodo v posebnem kuvertu s posvetilom, ime skladateljevo pa v drugi kuverti z enakim posvetilom. Nagrajena skladba ostane last »Hajdriha«, nenagrajene pa se vrnejo. V nadi, da se gg. slovenski skladatelji odzovejo sicer skromnemu razpisu, ostajata za odbor pevskega društva »Hajdrih« na Proseku A. Gorjup, t. č. predsednik, F. Kenda, t. č. tajnik.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **PROKOP SKORKOVSKÝ in sin** v Humpolcu na Češkem. Vzorce na željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Politiški pregled.

* **Izprememba ministrstva.** Ministrski predsednik grof Stürgkh je, kakor že znano, obolel na obeh. Njegovo zdravstveno stanje ni, kakor poročajo listi, bogve kako nevarno, vendar se širi vedno bolj govorica, da se grof Stürgkh ne povrne več na svoje mesto. Govori se že o izpremembi ministrstva kakor o gotovi stvari. Nekateri hočejo vedeti, da bo novo ministrstvo parlamentarno in imenuje se že imena novih mož. Pravijo namreč, da vstopijo v ministrstvo, in sicer od poljske strani načelnik poljskega kluba Leo in poslanec Gorski, od nemške strani dr. Sylvester in dr. Urban, kateri zadnji bi prevzel finančno ministrstvo, za naslednika justičnega ministra dr. Hochenburgerja se imenuje član gosposke zbornice dr. Grabmayr, od češke stran bi vstopila v ministrstvo dr. Fiedler in član gosposke zbornice Vochanka, naučni minister Hussarek bi pa ostal, ravnotako domobranski minister Georgi. Poljedelski minister bi postal knez Schwarzenberg.

* **Koliko izdajajo evropske države za ogledulne.** Vsaka država ima doma in v tujini špijone, ki jih seveda drago plačuje. Avstro - Ogrska je zdala za svoje detektive letno 1, 500.000 kron, Francija en milijon frankov, Nemčija 1,654.000 mark, Anglija 1,200.000 kron, Italija tri milijone lir, poleg tega pa še 696.000 lir in 920.000 za podobne namene, ki niso natančneje označeni. Rusija je plačala za špijone 1900. leta 7,600.000 kron na ukaz carja, poleg pa še celih 6,700.000 za razne policijske namene. V tem se vidi, kaka policijska država je Rusija. Znano je, da so med špijoni in detektivi navadno malovredni ljudje, ki siloma iščejo »zarot«, da zaslužijo več denarja.

Kranjske vesti.

—r— **Pri današnji učiteljski konferenci** za mesto Ljubljana je bilo sprejeto K. Widrovo »Moje prvo berilo« z veliko večino in se upelje s prihodnjim šolskim letom v vse ljubljanske javne in zasebne ljudske šole.

—r— **Iz šolske službe.** Suplent na ljubljanskem učiteljskem dr. Josip Šmajdek je imenovan za glavnega učitelja na tem zavodu.

—r— **Anketa.** Dne 30. in 31. maja t. l. je zborovala pri c. kr. deželni vladi anketa, ki se je bavila z revizijo zakona o ponavljajnih šolah, uvedbo kmetijskih tečajev, uvedbo šolskih kuhinj, kjer bi se dekleta po šolski dobi učila kuhanja in sploh gospodinjstva, in pa z uvedbo pravilnika za šolske vrtove. Sklepi te ankete so bili precej soglasni in bodo prav veliko koristili, ako se resnično izvedejo. Učiteljem — ako jih bo sploh še kaj — bodo naložili nekaj novega dela, ki bo pa vsaj kolikortoliko plačano. Mi tudi pri tej priliki ponavljamo: Dajte učitelju pošteno plačo za pošteno delo, pa bo konec vseh tožba! Revno sit človek lahko pride na Šmarno goro čez kamenje in grmovje, ne da bi se držal izhrojene poti, redno lačen človek premaguje na gladki cesti, preden pride do Save! — Anketa je predsedoval c. kr. dež. šol. nadzornik Fr. Levec, deželni odbor je zastopal dr. Zajec, navzoči so bili vodja dež. kmet. šole O. Rohrmann, prof. Jos. Verbič, dež. sadjarski instruktor Humev, vsi c. kr. okr. šol. nadzorniki in nadučitelji Črnogaj, Lavtižar, Rant, Rus, Zupan, Zirovnik.

Štajerske vesti.

—š— **Nekateri učitelji**, ki se hočejo udeležiti tečaja na dež. kmet. šoli v Št. Jurju ob juž. železnici, pošiljajo prošnje na ravnateljstvo te šole, kar pa ni pravilno. Prošnje se morajo poslati na dež. šol. svet, ker bo ta določil udeležence.

Goriške vesti.

—g— Na c. kr. moškem učiteljski v Gorici bo vpisovanje za sprejem v prvi tečaj v četrtek, dne 4. julija t. l., od 8. do 12. ure dop. Vse drugo na črni deski v zavodu. — Pripominja se, da se meseca septembra ne bodo več sprejemali gojenci za prvi tečaj, ako bo že po sprejemnih izpitih meseca julija doseženo najvišje možno število gojencev-prvolitnikov (štirideset).

Splošni vestnik.

K. Widrovo »Moje prvo berilo« je izšlo. Knjiga je tako lepa, bodisi glede vsebine, podob ali tehničnega izvršenja, da jo je veselo vsako in tudi najbolj kritično oko. Učit. tiskarna kot založnica jo je že razposlala po Ljubljani. Te dni jo razpošlje po Kranjskem in drugod. Ker pa jo vsled prevelikih stroškov ne more poslati vsakemu učitelju posebej, za to prosi Učit. tiskarna, da naj se vglase potom dopisnice dotični učitelji ozir. šolska vodstva za njo, kjer je sprejeta od domače konference in mislijo staviti predlog pri okrajni učiteljski konferenci, da se knjiga v dotičnem okraju uvede. Vsi c. kr. okrajni šolski nadzorniki dobe te dni po en brezplačni komad te knjige.

Sliko odkritja nadučitelja Paplerja nagrobnega spomenika v Borovnici priobčuje v zadnji številki »Slovenski Ilustrovani Tednik« — Sploh pa, kakor vidimo »Slov. Ilustr. Tednik« jako rad priobčuje slike o zaslužnih učiteljih — doslej je že priobčil slike Vrabla, Šijanca, Paplerja i. dr. — ter simpatično poroča o njih ter tako sistematično vzbuja zanimanje za učiteljstvo med ljudstvom. To je najboljši in najlepši način, da se povzdigne ugled in spoštovanje do učiteljstva in ljubezen do šolstva. — Tovariši in tovarišice bi naj to upoštevali ter se naročili na »Slov. Ilustrovani Tednik« in ga razširjali med narod. S tem delujete za povzdigo izobrazbe naroda, pa tudi za povzdigo ugleda učiteljstva in šolstva, kajti kaj pomaga, če »Slov. Ilustrovani Tednik« priobčuje slike in piše lepa poročila, če pa ne pride med ljudstvo tako kot bi moral in kakor zasluži. Tovariši, tovarišice bodite v tem oziru bolj agilni in bolj odločni. Koliko jih pa ima »Slov. Ilustrovani Tednik« naročen?! V kolikih gostilnah, rodbinah, društvih vašega okoliša čitajo »Sl. Ilustrovani Tednik«?! In vendar je »Sl. Ilustrovani Tednik« zanimiv in zabaven, da bi se lahko razširil med najširše sloje ter bi lahko še več storil za povzdigo ugleda učiteljstva in šolstva. — Agitirajte torej za »Slovenski Ilustrovani Tednik« in razširjajte ga!

Listnica uredništva.

Antonija G.: Kadar bo ta listek gotov za čenmo priobčevati Vaš spis. Pozdrav.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko.

Štev. 1367.

Na dva razreda razširjeni ljudski šoli v Kovorju se bosta stalno namestili službi nedučitelja in učitelja odnosno učiteljice s postavnimi prejemki.

Redno opremljene prošnje naj se vložijo predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okr. šolskem svetu do 5. julija 1912.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 2. junija 1912.

„Dan“ je edini slovenski neodvisni politični dnevnik.
 „Dan“ je najinformativnejši slovenski dnevnik.
 „Dan“ je edini slovenski dnevnik, ki izhaja tudi ob nedeljah in praznikih.
 „Dan“ je najodločnejši neodvisni jutranji list.
 „Dan“ je najcenejši napredni dnevnik; posamezni izvodi po 6 vinajev, s pošto mesečno le K 170.
 „Dan“ je razširjen v najširših ljudskih slojih, ker ga vsakdo rad čita in je zato jako uspešno oglaševanje v njem.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim izstvom.

Promet do konca maja K 73.295 95.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Slavnemu učiteljstvu se vljudno priporoča „Kavarna Prešeren“ v Ljubljani.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

Pletilni stroji.

1887—1912 — 1887—1912

Blagovolite pisati po vzorci!

V. J. Havliček in brat

Kopališče Poděbrady (kralj. Češko) slavnoznani Izvozní dom, ustan. 1. 1887 priporoča občeznane in pripoznane kakovosti

modno blago — zefire spomladanske in poletne novosti za 1912.

Havličkove tkanine, kanafare, brisače, robce, namizne in kavine garniture, batiste pralne svile itd.

Damaste, opreme za neveste. XXV. trgovsko leto.

1 zavoje 40 m okusno zbranih ostankov v velikosti do 8 m pošiljam za 18 K po povzetju franko. Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas najbolje. — Havličkova tkanina 1 kos 23 m za 12 K, 13-20 K, 14-50 K, 16 K, 17-50 K, 20-40 K, 22-40 K.

Najugodnejši češki nakupni vir

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja)

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

Viktorija Sterniša
Ljubljana, Jurčičev trg 3
priporoča svojo bogato zalogo čevljev, gamaš in galoš po najnižji ceni. Zunanja naročila izvršujem točno.

Sukna
in modno blago
za moške in ženske obleke priporoča firma
Karel Kocian
:: tvornica za sukno ::
v Humpolcu (Češka).
Vzorci franko.

AVGUST AGNOLA
Ljubljana, Dunajska cesta 13
— poleg „Figovca“ —
priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsakovrstna stek arska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

JULIJA ŠTOR — Ljubljana —
Prešernova ulica št. 5.
največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.
Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah.

Rezervni zaklad nad pol milijona kron. Stanje hranilnih vlog dvajset milijonov kron.
Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica
ljublanske okolice
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v lastnem zadrugnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta št. 18

Obreštuje hranilne vloge po čistih 4 1/2 % brez odbitka rentnega davka.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/2 % brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomptuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1911. K 100,000,000.— Upravno premoženje v l. 1911. K 20,500,000.—

Vsaka gospodinja,

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!

Vzorci poštne prosti proti vrnitvi.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbi. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učiteljstvu tvrdka z modnim in oblačilnim blagom

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11.
(V. G. Carducci.)